

Nr 201.

Av herrar **Undén** och **Schlyter**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m.

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t å tilläggsstat för innevarande budgetår äskat ett anslag av 500,000 kronor till flyktinghjälp. Det är med stor tillfredsställelse envar, som hyser intresse för en positiv flyktingpolitik från statsmakternas sida, måste hälsa detta regeringens förslag om ett avsevärt statsbidrag att användas vid sidan av de enskilda bidrag som kunna uppbringas.

När regeringen sålunda förutser nödvändigheten av ökad statshjälp åt flyktingar som mottagas i Sverige, synes det angeläget att ansträngningarna inriktas på att hjälpen blir så effektiv och fruktbringande som möjligt. Härvid böra samma synpunkter anläggas som under senare år kommit till tillämpning i arbetslöshetspolitiken. Det är icke en rationell flyktingpolitik att endast söka genom nödtorftigt understöd hålla de hit inkomna flyktingarna över svältgränsen. Det bör betraktas som ett önskemål att bereda dem arbete eller utbildning under deras vistelse här i landet, oavsett huruvida utsikter finnas för dem att senare komma tillbaka till hemlandet, att flytta till andra länder eller att kvarstanna i Sverige. I all synnerhet gäller om barn och ungdom som ännu inte definitivt kopplats in på en viss sysselsättning, att de böra bibringas en utbildning som sätter dem i stånd att i sinom tid försörja sig. Men även en stor del av de flyktingar, som sedan lång tid haft sin utkomst inom ett arbetsområde, böra kunna efter viss förberedelse kopplas över till arbetsområden där de kunna vinna bärgning utan att försvåra läget för andra som där ha sin sysselsättning.

Till belysande av flyktingproblemets innebörd må här några sakuppgifter anföras.

Utlänningar i Sverige.

Enligt statistisk årsbok för 1938 funnos i Sverige vid 1930 års utgång ungefär 16,500 utländska undersåtar. Denna siffra betyder en minskning i förhållande till 1920 års siffra som var cirka 22,800. Av det totala antalet utlänningar i Sverige är ett relativt ringa antal att anse som flyktingar. Socialstyrelsen har i sitt bekanta yttrande från november 1938 meddelat att sammanlagt ungefär 800 personer intill den 1 november 1938 hade inkommit till Sverige såsom flyktingar efter januari 1933 (då nazismen tog makten i Tyskland) och här erhållit arbetstillstånd. Härtill komma naturligen de flyktingar som ej hade arbetstillstånd. Totala antalet flyktingar i Sverige i

november 1938 beräknades av socialstyrelsen till lägst 1,800 och högst 2,300 personer (barn inbegripna).

I samma yttrande meddelar socialstyrelsen att hela antalet utlänningar i Sverige *med arbetstillstånd* den 1 april 1938 uppgick till 7,367 personer.

Om det antages att det fanns cirka 2,000 flyktingar i Sverige den 1 november 1938, så skulle antalet efter de senaste månadernas händelser enligt av socialstyrelsen meddelade uppgifter kunna anses ha den 10 januari i år stigit med ungefär 1,100 personer (909 ansökningar beviljade av socialstyrelsen, 196 av utrikesdepartementet, avseende flyktingar) till omkring 3,100 flyktingar.

Dessa siffror visa att Sverige hittills icke haft någon starkare kännning av flyktingproblemet. Till jämförelse må nämnas att efter finska inbördeskriget antalet finska flyktingar i Sverige beräknades till något tusental och att de ryska flyktingarna i Sverige efter bolschevikrevolutionen beräknades till minst 2,000 personer. Det kan icke påstås att absorberingen av detta flyktingklientel vållade några större svårigheter eller ens var särskilt märkbar.

Det må i detta sammanhang nämnas att vårt grannland Finland nödgas härbergera ett mångdubbelt antal flyktingar, ungefär 20,000 personer, de flesta ingermanländare, och till stor del underhålla dem på allmän bekostnad.

Svenskar i utlandet.

Vid bedömandet av den gästfrihet som Sverige visar utlänningar, vilka önska slå sig ner i vårt land, är det anledning att beakta den gästfrihet som utlandet visar mot svenska medborgare. Som bekant är antalet svenskar, bosatta och verksamma i främmande land, långt större än antalet utlänningar i Sverige. Att erhålla exakta siffror på svenska medborgare i utlandet är måhända ej möjligt. Men en approximativ beräkning avseende år 1930 torde vara tillfyllest för en jämförelse.

Mot totala antalet utlänningar i Sverige år 1930, cirka 16,500 personer, svarar ett antal av 160,000 svenska medborgare i utlandet. Bortser man från utomeuropeiska länder, blir siffran 45,000. Det kan förtjäna nämnas att endast i Tyskland år 1930 funnos 3,500 svenska medborgare eller mer än hela antalet flyktingar i Sverige för närvarande.

Det kan sägas och har sagts att en del utlandssvenskar gärna vilja återvända till Sverige och att de böra framför utländska medborgare här mottagas. Till skillnad från utlänningar kunna emellertid svenskar i utlandet hit inkomma och här söka arbete utan något tillstånd. De ha i detta avseende alltså redan ett företräde. För övrigt torde från officiellt håll förberedande åtgärder för hjälp åt utlandssvenskar redan vara under övervägande.

Utlänningslagen.

Det får anses som en brist i den gällande utlänningslagen att den givit ett ämbetsverk, socialstyrelsen, ställningen såsom sista instans i frågor rörande främlingspolitiken utan att lämna några allmänna anvisningar rörande riktlinjerna för denna politik. Naturligast hade varit att regeringen fått att be-

döma, i vilken ungefärlig omfattning utläningar kunde mottagas, och berättigats att lämna allmänna anvisningar till socialstyrelsen härutinnan. Då det emellertid får antagas att samråd i dessa frågor ändock sker mellan regeringen och socialstyrelsen, med hänsyn icke minst till frågan om hjälpåtgärder för här i landet inkomna flyktingar, saknas för närvarande anledning att framställa något yrkande på denna punkt.

På sina håll inom allmänheten råder den uppfattningen att den s. k. utlänningsnämnden har att befatta sig med invandringspolitiken. Denna uppfattning är emellertid felaktig. Utlänningsnämnden har haft att yttra sig i frågor om förpassning av utläningar ur Sverige och om avvísning i vissa fall av politiska flyktingar. De avvísningsfall som under det gångna året underställts nämnden ha varit försvinnande få. Bland förpassningsfallen ha flertalet gällt jämförelsevis klara fall, till stor del andra utläningar än flyktingar. Med invandringsfrågor har nämnden praktiskt taget icke haft någon befattning. En instans sådan som utlänningsnämnden torde få anses nödvändig för bedömande särskilt av de fall då en förpassning kunde komma i strid med lagens föreskrifter om politiska flyktingars rätt att slippa sändas tillbaka till sitt hemland. Rättssäkerheten kräver att frågor av denna art icke i första och sista instans bedömas av en styrelse som saknar särskilda förutsättningar att avgöra dessa juridiskt stundom tveksamma fall. Därest meningen varit att utlänningsnämnden skulle medverka vid fastställandet av riktlinjerna för hela främlingspolitiken, har en sådan avsikt i varje fall ej kunnat realiserats. Farhågorna för en dualism vid dessa ärendens avgörande äro sålunda helt obefogade.

Önskemål.

Såsom inledningsvis framhållits är det angeläget att vår flyktinghjälp får en så positiv och fruktbar inriktning som möjligt. Säkerligen kan vårt land utan alltför stora svårigheter mottaga ett avsevärt antal flyktingar utöver de 3,100, som antagits för närvarande finnas här. Men det faller av sig självt att ett organisatoriskt arbete kräves för att placera och bereda utbildning eller arbete åt de flyktingar som vistas i landet. Det kan icke begäras att socialstyrelsen skall övertaga sådana uppgifter. Socialstyrelsen torde redan vara över hövan betungad av prövningen av ansökningar om inrese- och uppehållstillstånd. Ett särskilt organ med förutsättningar att praktiskt organisera flyktinghjälpen och samordna de olika privata kommittéernas arbete synes böra tillskapas. Liksom arbetslöshetskommissionen har under de gångna åren organiserat olika slag av arbeten, upprättat arbetsläger, ordnat kurser, inrättat skolor, på samma sätt borde det centrala flyktinghjälsorganet söka organisera flyktinghjälpen. Måhända borde detta organ inordnas under arbetslöshetskommissionen. Om vårt land, ehuru i anspråkslös omfattning, kunde organisera en flyktinghjälp efter sådana linjer, skulle vi åtminstone ha medvetandet att ha gjort en insats av värde i det humanitära verk som de brutala förföljelserna i några länder tvinga de övriga folken att taga på sig.

Under återopande av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte vid beviljandet av det anslag till flyktinghjälp som av Kungl. Maj:t äskats uttala sig för en positiv flyktingpolitik i enlighet med här ovan framställda önskemål.

Stockholm den 23 januari 1939.

Östen Undén.

K. Schlyter.
